

Det syns inte i trycket, men ER-202 är utförd i en rätt diskret men snygg grågrön färg.

tagning vilket innebär att SSB-lyssning på den minst störda sidbandet av en AM-signal inte funkar något vidare.

Lite synd att Trio har bränt en hel del krut (som kostar pengar) på 2-metersdelen, den är ju synnerligen ointressant för det flesta DX-are. Till på köpet fungerar den inte speciellt bra.

Bruksanvisningen innehåller också en ganska noggrann instruktion hur man trimmar mottagaren, nog så väsentligt. Tillgång till bl.a. en signalgenerator krävs förstås för att gå i land med de flesta stegen. Trimpunkterna på undersidan nås utan att ta bort höljet.

Sammanfattning

Trio ER-202 är en trevlig apparat, speciellt om man kostar på sig att ansluta en frekvensräknare till den.

Den är dock relativt stor och tung jämfört med dagens apparater, men jämför man den med apparater som RCA AR-88 eller Hammarlund SP-600 går den närmast i kattungeklass och kan alltså lätt förflyttas utan risk för ryggproblem. Men naturligtvis inte tas med på flyget.

De flesta, inklusive jag, använder apparaten för ren programlyssning och för att det är intressant att lyssna på lite äldre apparater, för de har faktiskt ett radiohistoriskt intresse och förtjänar ett bättre öde än att fraktas till elektronikåtervinningen.

Den som är intresserad av en sådan här apparat hänvisas i första hand till DX-radio, i andra hand till Blocket eller Tradera. Mottagaren är ganska lågt värderad, några hundralappar bör räcka till ett fräscht exemplar, exklusive frakt som är rätt så dyr med Postens taxor. Bussgodis är billigare och förmodligen hälsosammare för radion, men kanske inte lika bekvämt. Ett alternativ är tyska Ebay, eftersom utrikes frakt i Tyskland betingar ungefär samma pris som inrikes dito i Sverige.

Det är lika så gott att börja söka efter reservrör på samma gång, speciellt om man vill använda RX-en till seriös DX-ing. För då vill man säkert börja med att byta alla "kritiska rör", dvs. i princip alla utom de i tvåmetersdelen och kristallkalibratoren. Man får räkna med att det här är en affär på ytterligare några hundralappar.

Magnus Jespersion

Semestertipset

Bo Samuelsson

Lispundgatan 13

587 39 LINKÖPING

013 - 15 48 01

kassor@sdx.se

Sändaramatörer på världsarvet

Under den här rubriken anordnade ESR (Experimenterande Svenska Radioamatörer) tillsammans med Föreningen Alexander m fl 9 – 10 augusti två temadagar med det långa mottot "Kommunikation under andra världskriget och framåt med idag fungerande utrustning" på radiostationen SAQ Grimeton utanför Varberg.

Mängder av radiohistoriskt intresserade mötte upp till en mycket trevlig träff med föredrag och demonstrationer, utställningar, loppis och så höjdpunkten, start av den gamla sk Alexandersongeneratoren, den mer än 80 år gamla men ännu fungerande telegrafisändaren SAQ som arbetar på extrem långvåg.

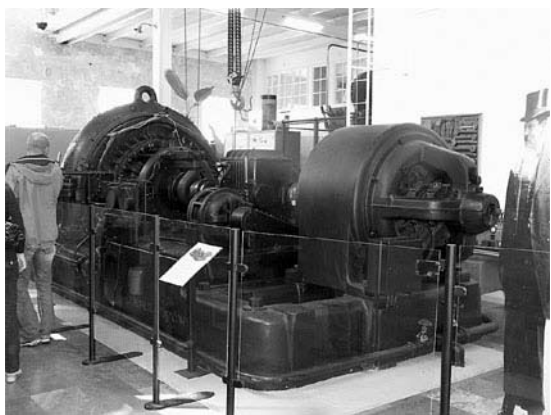

SAQ Grimetons stationshus med antenntornen i bakgrunden.

Radiohistoriska föredrag

SM5BF C-H Walde inledde med ett mycket intressant föredrag om ubåtskommunikation som främst sker på långvåg som ju har förmågan att tränga ner i vattnet. Han berättade om hur denna typ av kommunikation utvecklats förra seklet och passade också på att som representant för Föreningen Alexander berätta om stationen. Som kontrast till detta berättade Rickard Berg från Försvarets Materielverk FMV om den pågående utvecklingen av ett hypermodernt kommunikationssystem för försvaret.

Alla surplusälskare fick sitt lystmäte när Karl-Arne Markström SM0AOM visade bilder och beskrev surplusepoken 1945 - ca 1963, den tid då de flesta av oss äldre

Alexandersongeneratorn.

DX-lyssnare och radioamatörer kom i kontakt med de mängder av högklassiska mottagare som såldes ut för en billig penning efter kriget. Vi har ju beskrivit en del av dem i serien Klassiska DX-mottagare här i EA.

Willi Reppel SM6OMH stod i mitt tycke för höjdpunkten bland föredragen när han beskrev och demonstrerade den tyska fjärrskrivaren "Hellschreiber", eller som den kallades i Sverige "Försvarets Hellskrivapparat". Principen uppfanns av den tyske ingenjören Rudolf Hell redan på 1920-talet. Den bygger på att bokstäverna skrivs på en rörlig remsa med bläckpunkter i en matris med 7 x 7 punkter. Tekniken är ju lik dagens digitala raster/matristeknik och Willi hade också tagit fram ett program och en enkel anpassning till en bärbar dator så att han kunde styra skrivaren från den och både sända meddelanden till skrivaren och ta emot från dess tangentbord samtidigt som texten visades på en storbildsskärm.

Willis samling med Hellskrivare, E52 Köln och TK 39 Main.

Bengt Beckmans föredrag om forceringen av krypto under andra världskriget var ju näraliggande och även det mycket intressant. Sverige lyckades knäcka tyskarnas kod och kunde under lång tid följa den tyska telegramtrafik som passerade vårt land.

Utställningar

En underjordisk bunker utgjorde en mycket illusorisk miljö för en utställning av radiomateriel från kriget och framåt. Där visade vår medlem Kjell Bengtsson upp en imponerande del av sin samling av mottagare, både äldre och av litet modernare snitt. Willi Reppel hade även

här en Hellskrivare utställd tillsammans med en T9K39 Main, en högklassig tysk mottagare från krigets tidiga år. En likaså tysk mottagare E52 Köln fanns också i hans utställning. All utrustning i fungerande skick!

E52 Köln var en otroligt innovativ och elektriskt och mekaniskt högklassig mottagare som byggdes av Telefunken i första hand som markmottagare för Luftwaffe, den kom också att användas av andra vapenslag som t ex Kriegsmarine i ubåtar. Den anses av de flesta som den bästa kortvågsmottagare som togs fram under kriget och lång tid därefter. Pga sin komplexitet byggdes den bara i några tusen exemplar från 1942 och framåt, de flesta förstördes efter krigets slut av de allierade. De som överlevde användes av tyska myndigheter, t ex Posten och Kustradion.

De få mottagare som därefter kom ut på surplusmarknaden byggdes ofta om till oigenkännlighet av glada amatörer utan att man tänkte på det teknikhistoriska värdet. Glädjande nog finns nu en trend bland samlare att restaurera de få som finns kvar till nära originalskick. Eftersom mottagaren är så sällsynt betingar den höga

Carl-Gustav Blom rattar sin kortvågsmottagare Telefunken E52.

belopp, 15 – 20.000:- och t o m mer!

Ett mycket fint exempel på en omsorgsfull restaurering utgjorde den E52b som visades upp av SM6HYG Carl-Gustaf Blom. Den var långt ifrån originalsicket och utan funktion när han fick hand om den. Efter att han plockat ner den totalt, restaurerat delarna och monterat ihop och trimmat den är den nu nära sitt ursprungliga skick och kunde beundras på utställningen i full funktion på kortvågen, den täcker 1,5 – 25 MHz. Arbetet är också väl dokumenterat med text och bilder i en tjock anteckningsbok. Ett mycket värdefullt arbete att rädda en sådan radiohistorisk klenod!

Ute på gräsplanen fanns också ett antal äldre svenska radiobussar, t ex den s k Radiovalpen, alla fullt utrustade i originalskick, samt loppistält för dem som letade reservdelar. Korv och kaffe hade en strykande åtgång med ibland långa köer framför stånden.

Några av försvarets tidigare radiobussar.

Sändarstart

Trots högklassiga föredrag och en mycket imponerande utställning var ändå temadagarnas höjdpunkt starten av den gamla telegrafisändaren SAQ, som genomfördes av personal från föreningen Alexander - Grimeton Veteranradios Vänner. Den gamla Alexanderssändaren, som är den enda återstående av den typen som fortfarande fungerar, har nyligen lagts in på UNESCO:s världsarvslista. Stationen invigdes 1925 av kung Gustav V och var avsedd för telegramtrafik till USA. Sändaren konstruerades av svenskamerikanen Ernst Alexanderson, 20 st byggdes

Den imponerande kontrollpanelen.

av GE och placerades ut i ett världsomspännande nät. Radiovågorna alstras av en roterande högfrequensgenerator som ger en extremt långvägig signal på 17,2 kHz !! Den enorma antennen består av sex 127 meter höga antenntorn med 380 meters mellanrum. De är försedda med en 46 meter bred tvärm som bär upp antennlinorna. Mottagarstationen byggdes i halländska Kungsbacka som i likhet med sändarstationen i Grimeton stod i förbindelse med Telegrafstationen i Göteborg där inkommande och avgående telegram expedierades. Av mottagarstationen finns tyvärr inte mycket kvar idag.

Sändaren fungerar dock utmärkt och körs igång ett antal gånger under året. Den kopplas dock bara in till antennen för sändning på Alexandersdagen i juni och på julafton, möjligen för någon inte schemalagd

testsändning däremellan. Sändarstarten varje tisdag under sommaren är en stor turistattraktion med den dånande generatoren, den många meter långa mer än manshöga manöverpanelen med sin mängd av stora visartavlor, med stora svarta hjälpgenerators, konst-

Willi demonstrerar sin Hellskrivare.

belastningar och kylvattenpumpar som pumpar vatten från en bassäng utanför byggnaden!

Den som är radiohistoriskt intresserad får inte försumma att besöka Grimeton. Man har ofta evenemang under året, kolla på hemsidan www.grimetonradio.se för att se vad som händer. Som det så sant står på hemsidan: Unikt för Grimeton är att det idag är den enda bevarade anläggningen i ett en gång globalt nätverk, vilket betyder att Sverige, Halland och Varberg kan visa upp ett teknikerav som inte liknar något annat, någon annanstans i världen - och som ännu fungerar!

Bo Samuelsson

ETERAKTUELLT

nr 9-10

är årets sista nummer, tillika ett dubbelnummer.

För att det ska bli riktigt innehållsrikt och attraktivt behöver vi **din** hjälp!

Stoppdatum är 12 november, e-post eteraktuellt@sdx.se.

Artikelmateriel skickas med fördel till redaktionssekreteraren direkt, e-post redaktion@sdx.se.